

Slottet i dälden

Stridsvagnarna lämnar sina gömslen i skogsbrynen och vrålar fram genom fjolårsgräset. I luften cirklar helikoptrarna och pansarbandvagnarna lurar på backkrönen. Det är bitande kallt och en pinande vind plöjer genom landskapet.

Det är helt i sin ordning att det är Martii brödraskap, som möter oss på denna plats, för det här är Göingebygd och gammalt gränsland, och Hovdala där nere i dälden, som är vårt mål, har mer än en gång varit skådeplatsen för våldsamma strider. Det var också försvarshänsyn som bestämde var slottet skulle ligga, i sumpmarken vid Hovdalaåns utflöde i Finjasjön.

Snapphanarnas hämnd

Hovdala ligger i Brönnestads socken, Västra Göinge härad, en halv mil söder om Hässleholm. Gården

omtalas första gången 1130, men sitt nuvarande läge fick den under senmedeltiden.

I urkunder från tidigt 1400-tal nämns väpnaren Klement Skaldra som innehavare av Hovdala och där sägs också att väpnaren Magnus Rabek skall ha innehaft gården före Digerdöden. I slutet av 1400-talet kom Hovdala i den gamla skånska adelsläkten Laxmands ägo och under deras tid uppfördes i början av 1500-talet det äldsta bevarade huset på gården. Else Björnsdatter Laxmand gifte sig med danske rikskanslern Ejler Grubbe och slottet kom på så vis i denna släkts ägo.

Else Laxmands och Ejler Grubbes son Sigvard Grubbe, som ärvde Hovdala 1585, var en renässansmänniska. Han var utbildad i Wittenberg och Basel, förde sig obehindrat på latin och var Kristian IV:s förtrogne. Under Sigvard Grubbes

tid härjade svenskarna i Skåne och 1612 belägrade de Hovdala. Men borgen stod emot anstormningen och knektarna fick dra iväg med oförrättat ärende sedan de ödslat kulor och krut på konstgjorda försvarare av halm, som den sluge Grubbe posterat på lämpliga ställen.

Sedan Grubbe lämnat ifrån sig gården till sin måg följde olika turer innan Hovdala på nytt fick en kompetent ägare, som var räntmästaren vid danska armén, Jens Mikkelsen.

När Skåne blev svenskt 1658, överflyttade Mikkelsen sina lojaliteter till svenska kronan, vilket fick till följd att Hovdala skövlades och brändes av snapphanarna 1678. Mikkelsen lyckades dock undkomma och byggde strax upp gården igen.

Jens Mikkelsen adlades 1687 med namnet Ehrenborg och Hovdala stannade sedan i släktens ägo till år 1944, då godset exproprierades av

På borgholmen, som tidigare var omgiven av vattenfyllda vallgravar, ligger mangården. Stenhuset till vänster byggdes 1805, medan den vitputsade längan, som är det egentliga boningshuset, byggdes 1681–82.

svenska staten. Familjen Ehrenborg stannade dock kvar som arrendatorer. Fideikommisset upphörde 1981.

Fram till början av seklet var Hovdala ett mycket stort gods, som omfattade 14.000 tunnland, alltså omkring 7.000 hektar.

Markerna används nu som övningsfält av Hässleholms garnison och slottet är delvis öppet för allmänheten.

Mäktigt porttorn

Hovdala slott består av två delar, mangården och ladugården.

Mangården ligger på en borg-holme omgiven av djupa gravar, som var vattenfyllda till dess Finjasjön sänktes 1904. Mangården var

Stenladugården från 1868 är ett vanligt exempel på 1800-talets lantbyggnadskonst.

ursprungligen helt kringbyggd, men har nu tre längor. Den äldsta byggnaden är den norra längan, vars ankarslutar bildar åretalet 1511, den skulle alltså vara byggd under den tid som bröderna Mats och Björn Stenseen Laxmand var herrar till Hovdala.

Den östra längan, som varit det egentliga boningshuset, byggdes 1681–82 av Jens Mikkelsen Ehrenborg på grunderna av de äldre byggnader som snapphanarna brände ner.

Det ståtliga stenhuset, som bildar den södra längan, byggdes 1805 på platsen för ett tidigare porthus och som ersättning för den korsvirkesbyggnad som förut slöt borggården i väster.

Från borgholmen ledde tidigare en vindbrygga över den vattenfyllda vallgraven till ladugården, som i sig är en imponerande anläggning.

Den domineras av det mäktiga porttornet som byggdes till gårdens försvar av Sigvard Grubbe år 1600, och motstod såväl svenskarnas belägring 1612 som snapphanarnas härjning 1678.

I väster avgränsas ekonomigården

Det mäktiga porttornet byggdes år 1600 och har stått emot såväl svenskarnas belägring 1612, som snapphanarnas härjningar 1678.

av den stora ladu- och magasinbyggnaden som uppfördes av Jens Mikkelsen 1680.

Mitt emot denna, på andra sidan gårdsplannen, ligger den stora stenladugården från 1868. Med sina tegelfyllda korsvirkesgavlar är den ett vackert exempel på 1800-talets lantbyggnadskonst.

Till gården hörde förut också en en park eller trädgård, som var anlagd på franskt manér. Bristande resurser gjorde att den fick läggas igen, men orangeriet från 1763 finns kvar och har nyligen restaurerats av Fastighetsverket.

Staffan Nilsson

